

Blixen og Capote – et spørgsmål om stil

Af Ivan Ž. Sørensen

Karen Blixen forstod lige så godt som Truman Capote at tiltrække sig opmærksomheden, som det bl.a. fremgik under forfatterens store USA-rejse i 1959. Dagens kronikør mindes de to store personligheder og deres venskab i anledning af, at den berømmede Capote-film er kommet op i danske biograf.

Bennett Millers Oscar-belønnede Capote-film har flere elementer i sig, der bringer forholdet mellem Truman Capote og Karen Blixen i erindring. Det skyldes i første omgang fotografen Richard Avedon, som var Truman Capotes hof-fotograf, og som er med i filmen.

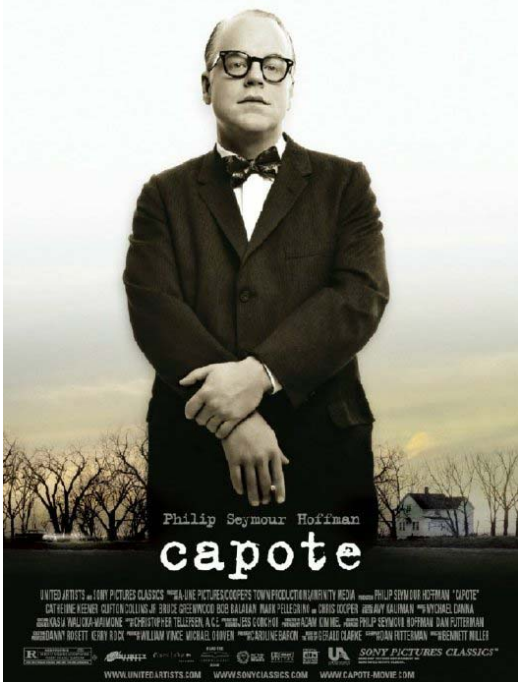
Han fotograferede i 1958 Karen Blixen – på Truman Capotes initiativ.

Bennett Miller fortæller at Avedon, inden sin død i 2004, hjalp skuespilleren Philip Seymour Hoffman med udformningen af Capote-rollen, og filmens poster

er i udpræget Avedon-stil. Yderligere er filmen i bund og grund drejet i Avedons ånd: en psykologisk, dramatisk gennemlysning eller gennemtrængning af en sammensat forfatterpersonlighed – Capote.

I trekanten Avedon-Blixen-Capote ligger vel næppe et drama, men i hvert fald et lille mellemværende.

Da Truman Capotes roman *Breakfast at Tiffany's* udkommer på dansk i 1960, under titlen *Holly*, er det med et lille forord af Karen Blixen. Hun giver nogle uhyre fine og rammende karakteristikkere af et forfatterskab og en forfatter, som hun beundrer. Fortryllelsen ved det er “dets særegne kombination af luftighed og vægt. Vi følger det som vi følger et egners flugt i et træ, der er på én gang aldeles fantastisk og fuldkommen logisk,

– den flyvende figur kan kaldes både letbenet og fortættet.” Hun afrunder sin beskrivelse af *Holly* med at fremhæve Capotes sprog, som er rent, vågent og nærmest uforpligtet, og som “i litteraturen svarer til hvad man i omgang kalder gode manerer. Det er den forfatters sprog, som siger: ‘My Style is my Castle’, men som holder åbent hus.” Blixen er helt igennem positiv og *generøs* over for Capote. Men den afsluttende sætning rummer måske alligevel en lille gemytlig stikpille.

I filmen ser vi en scene med Richard Avedon, der er i færd med at tage nogle *bad boys*-billeder af de to dødsdømte unge mænd, som i november 1959 havde myrdet en lille familie i flækken Holmcomb i Kansas. Den sag som er substansen i Truman Capotes roman *Med koldt blod*, som udkom i 1965.

Allerede i april 1958 havde Capote sendt Avedon på en anden mission: til Danmark, hvor han på D’Angleterre fotograferede Blixen. Billederne skulle indgå i en foto-bog med en række prominente personligheder og med tekst af Capote. Den udkom i 1959 med titlen *Observations*, og den var – set med Blixens øjne – forfærdende!

Hendes sekretær, Clara Svendsen (nu Selborn), skriver i sine *Notater om Karen Blixen* (1974), at hun “troskyldigt” hjalp til med at holde et lagen op som baggrund for portrættet af Blixen, og “hun anede heller intet ondt da han (Avedon) bad om at måtte tage et detailbillede af hendes hænder.” Men da bogen var færdig, virkede fotografierne på Karen Blixen og Clara Svendsen som karikaturer: Hendes “smalle hoved var fladet ud og gjort bredt på det ene billede. Hænderne var fotograferet med en teknik der fremhævede deres sygdomshærgede tilstand:

magerheden og de fremtrædende årer. Et tredje billede, hvor hun stod op, iført sin tunge pels, var taget nedefra og op, med et grotesk resultat af noget stort og mægtigt, der intet havde med den spinkle, yndefulde skikkelse at gøre.”

Blixen blev ikke rasende, skriver Clara Svendsen, men bedrøvet. Og hun anklagede Avedon og Capote for at være *ugenerøse*. Billederne var med andre ord – forordets ord – udtryk for dårlige manerer!

Det hører med til Karen Blixens stil og sindelag, at hun tilgav Truman Capote: “Han er en sød fyr og en god

Richard Avedon: "Isak Dinesen. 1958". Dette portræt blev erhvervet af Det Kongelige Biblioteks Billedsamling fra Sotheby's auktioner i New York, april 1993.

forfatter... Han er en ven og jeg er glad for ham. Give him my love," siger hun kort før sin død til fotografen Cecil Beaton.

Den dag i dag virker Avedons Blixen-billeder chokerende. Men når man læser Capotes tilhørende tekst, forstår man, at de ikke var ondt ment fra de to amerikaneres side. Det er et spørgsmål om stil. Avedons stil. I *Observations* siger han til Capote, at han kun sjældent finder skønhed i et ungt ansigt. Skønheden finder han til gengæld i "Maughans læber, i deres nedadgående kurve. I Isak Dinesens hænder.

Så meget er blevet skrevet dér, dér er så meget at læse, hvis blot man kan læse. For mig er de fleste folk i denne bog jordiske helgener. Fordi de er besatte. Besatte af arbejde af den ene eller anden slags. At danse, at være smuk, fortælle historier, løse gåder, optræde på gader og stræder." Og så fortæller han ellers om sin teknik og sine tricks, både under selve fotograferingen og under fremkaldelsen, han laver op til tres fremkaldelser af et billede, ville lave hundrede hvis det kunne fremhæve en detalje, hjælpe til at få gjort det usynlige synligt, få det indre ud. Og det, han går efter, er, som han siger, en del af ham selv, det nedenunder al bravuren: den menneskelige *forlegenhed*.

Alt sådan noget fortæller Avedon, da han viser Capote alle de klargjorte billeder til *Observations* – på en spadseretur gennem atelieret i New York, en eftermiddag på en vinter-søndag. Den vinter, 1959, hvor også Karen Blixen var i byen.

Karen Blixen bar vel næppe nag til parret Avedon/Capote. Det blev ved en lille stikpille i et forord. "En lillebitte trøst ville det måske have været for Tania," skriver Clara Svendsen, "at man senere i filmen "Who's afraid of Virginia Woolf" så Avedon-portrættet af Isak Dinesen i pels på en væg. Det var også en slags berømmelse. Og berømmelse var hun nu engang lige så glad for som sin landsmand H.C. Andersen."

Og som Capote.

Truman Capote fremtræder i filmen på en måde, så man krummer tæer af forlegenhed på hans vegne. Selvfed, så det gør ondt. Patetisk! siger hans kollega og medrejsende, Nelly, da han mod betaling får tog-portøren til at skamrose hans

sidste bog, *Breakfast at Tiffany's*.

Og hvor pinligt! som han blamerer sig ved cocktail-partyerne i New York.

Karen Blixen var med til sådanne cocktail-partyer i forbindelse med sin store USA-rejse, der varede fra 2. januar til 17. april 1959. Og hun forstod lige så godt som Truman Capote at tiltrække sig opmærksomheden.

“Karen Blixen havde glædet sig til at spise frokost med sin gode ven, forfatteren Truman Capote. Der var 100 andre gæster til stede. – Det var umuligt at høre, hvad man selv og også hvad andre sagde, er hendes kommentar. Karen Blixen havde i forvejen meddelt sin forlægger, at hun kun ønskede at komme til ganske særlige cocktail-parties. – Foreløbig har der været et ganske særligt cocktail-party hver eneste dag,” siger hun i B.T. den 13. januar 1959.

Igen og igen dukker Truman Capotes navn op i de danske avisers reportager fra Blixens USA-rejse – og i Clara Svendsens notater. Hun fortæller hvordan han samler informationer hos hende til artiklen i *Observations*. Men han var også flere gange på *research* i Danmark, på Rungstedlund. Og i den endelige interview-artikel er han fuld af lovprisning: i hende finder han “la vrai chose, a true somebody... Tiden har reduceret hende til essens, ligesom en drue kan blive til en rosin,” som han, lidt stødende, får sagt!

Truman Capote var den første der seriøst overvejede at skrive filmmanuskript til en af Karen Blixens fortællinger, nemlig *Drømmerne*. Det var i 1951. Greta Garbo skulle spille rollen som Pellegrina – men hun afslog; bl.a. fordi hun syntes fortællingen var usammenhængende! Heller ikke Capotes efterfølgende planer med Rossellini som instruktør og hans kone Ingrid Bergman i hovedrollen blev til noget. Men fra dengang var Blixen og Capote venner.

Truman Capote slår i et interview fast, at *Den afrikanske Farm* er en af det 20. århundredes fineste bøger: “Den er så perfekt skrevet. Den er så smukt følt. Der er ikke en side i den bog, som ikke dirrer af liv som et blad i et træ i stormvejr. Hun er en vidunderlig forfatter.”

Når man læser begyndelsen af *Med koldt blod*, er det påfaldende som den i sin opbygning minder om optakten i Blixens *Afrikanske Farm*: “Holcomb ligger mellem de højtliggende hvedemarker i det vestlige Kansas, et øde område... landskabet med sin hårde blå himmel og ørkenklare luft... Landet er fladt og udsigten er ærefrygtindgydende vidtstrakt...”

Blixens afrikanske højland er “sparsomt, strakt i linierne, der var ingen overflod noget steds...” Den vigtigste bestanddel i landskabet er luften selv. “Himlen er aldrig stærkt blå, men som oftest bleg, men den havde en skjult blå kraftkilde i sig... Træernes løv var tyndt og let... som om hele skoven dirrede”

Det er stilen, der forener dem. En dirren. En fortættethed. Både i sprog og manerer.

Philip Seymour Hoffman mestrer Capotes manerer til fuldkommenhed. Ikke mindst hans bøssemanerer. Men Hoffman understreger at Truman Capote er “et

rigtigt menneske, der tilfældigvis er homoseksuel,” og man går galt af filmen, hvis man kun hæfter sig ved bøsseaspektet.

For Karen Blixen har dette aspekt ved Truman Capote dog næppe været uden betydning. Under sit ophold i New York blev hun – efter en frokost og et besøg på Frick museet – tilsyneladende “bortført” af en forfatter, Frederic Prokosch, som ikke ret mange kender noget til. (Clara Selborn har fortalt mig at hun åbenbart, mod sædvane, ikke var med den dag!). Prokosch har i bogen *Voices* (1983) beskrevet sine møder og samtaler med alle mulige berømtheder, bl.a. er Karen Blixen til middag hjemme hos ham. En passant, men mere direkte end de fleste andre steder, fortæller hun ham at hun “altid har foretrukket (*leaned to*) mænd som kun elsker andre mænd, såvel som kvinder der kun elsker andre kvinder.”

Et spørgsmål om stil og manerer.

Litteratur om Avedon-Blixen-Capote:

Avedon, Richard & Truman Capote, *Observations*, 1958, s. 5-7 og 140-46
Brundbjerg, Else (red.), *Samtaler med Karen Blixen*, Gyldendal 2000, s. 152, 301, 302

Clarke, Gerald, *Capote. A Biography*, Abacus 2006 (1988), s. 306-07

Grobel, Lawrence, *Conversations with Capote*, Hutchinson 1985, s. 138-39

Keller, Keith, *Karen Blixen og filmen*, Aschehoug 1999, s. 11-14

Prokosch, Frederic, *Voices*, Faber & Faber 1983, s. 296-301

Svendsen, Clara, *Notater om Karen Blixen*, Gyldendal 1974, s. 132-33

Schwander, Lars, “Det tredje øje - omkring Richard Avedons portrætter af Karen Blixen” (1993). I: Lotte Philipson & John T. Lauridsen (red.), *Bøger, samlinger, historier. En antologi*, Det kongelige Bibliotek 1999, s. 194-202

Vickers, Hugo, *Cecil Beaton, The Authorized Biography*, Weidenfeld and Nicolson 1988, s. 456